

4. Куцин М. М. Судова влада в системі поділу влади у контексті її самостійності / М. М. Куцин // Держава і право. – 2003. – Вип. 34. – С. 153–159.
5. Данієлян Ю. О. Судова влада в системі поділу влади в умовах сучасного державотворення / Ю. О. Данієлян // Проблеми законності. – 2009. – № 101. – С. 270–276.
6. Баренбойм П. Божественна природа судової влади / П. Баренбойм // Рос. юстиція. – 1996. – № 1. – С. 21–23.
7. Локк Дж. Твори / Дж. Локк : [у 3 т.]. – М. : Мысль, 1985. – Т. 3. – 621 с.
8. Монтескьє Ш. Л. Избранные произведения / Ш. Л. Монтескьє. – М. : Политиздат, 1955. – 799 с.
9. Грошевий Ю. М. Органи судової влади в Україні / Ю. М. Грошевий, І. Є. Марочкін. – К., 1997. – 20 с.
10. Організація судової влади в Україні: Перший аналіз нормативного змісту Закону України „Про судоустрій України” / [А. О. Селіванов (кер. авт. кол.), Є. В. Фесенко, Н. С. Рудюк та ін.] ; за наук. ред. А. О. Селіванова. – К., 2002. – 112 с.

УДК 342.951:351.82

Т.Л. Стародубцева

здобувач,

Львівський державний університет внутрішніх справ

ЩОДО СТРУКТУРИ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ІЗ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ І ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто та здійснено аналіз напрямків функціонування Державної служби боротьби з економічною злочинністю та Департаменту фінансової та економічної безпеки МВС України як основних структур, які у системі МВС України здійснюють контроль за господарською та підприємницькою діяльністю, а також розроблено авторське визначення органів внутрішніх справ, що здійснюють адміністративно-правовий контроль у сфері господарської і підприємницької діяльності.

Ключові слова: Міністерство внутрішніх справ України, органи внутрішніх справ, господарська діяльність, підприємницька діяльність, контроль.

В статье рассмотрен и осуществлен анализ направлений функционирования Государственной службы борьбы с экономической преступностью и Департамента финансовой и экономической безопасности МВД Украины как основных структур, которые в системе МВД Украины осуществляют контроль за хозяйственной и предпринимательской деятельностью, а также разработано авторское определение органов внутренних дел, осуществляющих административно-правовой контроль в сфере хозяйственной и предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: Министерство внутренних дел Украины, органы внутренних дел, хозяйственная деятельность, предпринимательская деятельность, контроль.

In this article the analysis of directions of functioning of Government service of economic criminality control and Department of financial and economic safety of the Ministry of foreign affairs of Ukraine is considered and carried out as basic structures that carry out control after economic and enterprise activity in the system of the Ministry of foreign affairs of Ukraine. Author's determination of bodies of internal affairs that carry out administrative and law control in the field of economic and enterprise activity is worked out.

Keywords: internal affairs bodies, economic activity, entrepreneurial activity, control.

Постановка проблеми. Органи внутрішніх справ, що реалізують функції у сфері адміністративно-правового контролю за господарською та підприємницькою, є одними з інших численних структур, що здійснюють свою діяльність у межах Міністерства внутрішніх справ України.

Аналіз останніх публікацій. Різним аспектам контрольної роботи органів внутрішніх справ (ОВС) у сфері господарської та підприємницької діяльності присвячували свою увагу такі фахівці як О. Бандурка, А. Берлач, Л. Біла, І. Голосніченко, С. Ківалов, Т. Коломоець, А. Комзюк, В. Конопльов, О. Кузьменко, В. Писаренко та інші.

Метою статті є характеристика основних структур, які у системі МВС України здійснюють контроль за господарською та підприємницькою діяльністю, а також визначення їх функцій та завдань щодо попередження, виявлення і розкриття правопорушень у сфері економічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У відповідності до ст. 10 Закону України "Про міліцію" [1] від 20.12.1990 р. органи внутрішніх справ зобов'язані протидіяти адміністративним правопорушенням у сфері господарської та підприємницької діяльності, здійснювати провадження у справах про них (п. 5), а також виявляти причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень й вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення (п. 6).

Як справедливо зазначає В. Маляренко, процес управління органами внутрішніх справ становить єдину систему взаємопов'язаних і в певному порядку виконуваних дій, що визначає динаміку реалізації цілей управління через систему дій операцій, які змінюються, розвиваються та вдосконалюються. В процесі управління виявляють цілі та зумовлені ними завдання й функції органу внутрішніх справ [2, С. 175]. Звичайно, поряд з ОВС проблематикою правопорушень у сфері господарської та підприємницької діяльності опікуються й інші державні органи, такі як, Служба безпеки України, Державна податкова служба України, Державна виконавча служба України тощо.

З метою забезпечення розподілу зобов'язань між різними підрозділами здійснений функціональний поділ напрямків роботи різних підрозділів органів внутрішніх справ. Слід зазначити, що слід розглядати ці органи в залежності від територіального розподілу та масштабів діяльності. Зокрема, можна виділити чотири рівня:

- міністерський: на цьому рівні за здійснення контролю за господарською й підприємницькою діяльністю відповідає Департамент Державної служби боротьби з економічною злочинністю й Департамент фінансової та економічної безпеки МВС України;
- територіальний та лінійний: передбачає розподіл на а) головні управління, управління в АР Крим, областях, а також м.м. Київ й Севастополь; б) управління, відділи, відділення Державної служби боротьби з економічною злочинністю на транспорті;
- місцевий: міські, районні, лінійні управління, міські, районні відділи, відділення, пункти, підрозділи;
- з особливою компетенцією: міжрайонні підрозділи та підрозділи для боротьби з особливо небезпечними правопорушеннями у господарській та підприємницькій сферах.

Окремо хотілося б зупинитися на лінійних органах, що діють на транспорті. Для безпосереднього керівництва діяльністю органів внутрішніх справ України на залізничному транспорті створено шість управлінь МВС України – на Донецькій, Львівській, Одеській, Південній, Південно-Західній та Придніпровській залізницях, які централізовано підпорядковані МВС України. На залізничних станціях діють лінійні відділи, відділення та пункти міліції, які підпорядковуються відповідному Управлінню МВС магістралі. В аеропортах, морських та річкових портах функціонують відділи (відділення) внутрішніх справ, які підпорядковуються територіальним УМВС областей, міст. [3, с. 47.]

Станом на травень 2011 р. Департамент Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України має наступну структуру:

- Управління організації роботи, моніторингу та регіонального контролю;
- Оперативно-розшукове управління;
- Управління боротьби зі злочинами у сфері земельних відносин, приватизації, інфраструктури та в зовнішньоекономічній діяльності;
- Управління боротьби зі злочинами в базових галузях економіки та на споживчому ринку;
- Управління боротьби зі злочинами в бюджетній та кредитно-фінансовій сфері;
- Управління боротьби з незаконним посяганням на фінансові ресурси та майнові права власників [4].

Як ми бачимо, цілеспрямовану роботу з контролю за функціонуванням суб'єктів господарської й підприємницької діяльності здійснюють останні чотири підрозділи.

На зазначені підрозділи покладаються такі завдання:

- організація і координація роботи підрозділів Департаменту з попередження, виявлення і розкриття правопорушень у сфері економічної діяльності, у тому в органах влади і управління, в галузях та сферах економіки, проти власності, у сфері інтелектуальної власності, забезпечення відшкодування завданих зазначеними злочинами збитків;
- участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері боротьби із економічними правопорушеннями;
- аналіз, прогнозування криміногенних процесів в економіці та своєчасне інформування про них центральних органів виконавчої влади;
- забезпечення нормативно-правового регулювання напрямів оперативно-службової діяльності Департаменту;
- здійснення організаційно-методичного забезпечення діяльності з попередження, виявлення і розкриття правопорушень у сфері економічної діяльності, що вчиняються в різних галузях економіки держави;

- організація взаємодії з підрозділами центрального апарату МВС, іншими правоохоронними та фінансовими органами держави, а також співпраця з правоохоронними органами зарубіжних країн і міжнародними організаціями у вирішенні питань боротьби зі злочинністю у сфері економіки тощо.

Функції співробітників Департаменту Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України, які опікуються адміністративними процедурами здійснення контролю за господарською й підприємницькою діяльністю:

- аналіз стану економічних правопорушень, чинників, що їх обумовлюють, прогноз криміногенної ситуації;
- аналіз ефективності використання сил, засобів та оперативно-пошукових обліків у боротьбі зі правопорушеннями, визначення основних напрямів і тактики оперативно-розшукової діяльності, пов'язаної з виявленням правопорушень у сфері економічної діяльності, та вироблення на цій основі пропозицій керівництву Міністерства з підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності;
- участь у підготовці проектів міжнародних договорів щодо боротьби із правопорушеннями у сфері господарської та підприємницької діяльності та забезпечення у межах повноважень їх виконання;
- організація та реалізація протидії підрозділами ДСБЕЗ, ГУМВС, УМВС правопорушенням у сфері економічної діяльності, надання їм практичної допомоги в організації роботи з попередження і викриття правопорушень, у вирішенні інших службових завдань;
- здійснення поточного та перспективного планування оперативно-службової діяльності Департаменту, узагальнення позитивного досвіду у сфері протидії економічній злочинності, розроблення методичних рекомендацій і посібників, їх упровадження в практичну діяльність підрозділів.

Поряд з Державною службою боротьби з економічною злочинністю (ДСБЕЗ) діє вже згаданий нами Департамент фінансової та економічної безпеки. Як зазначає Ю. Котнюк, формально вважається, що він належить до ДСБЕЗ, але тільки в тому плані, що користується усіма правами, які надає службі цей статус, а організаційно він підпорядкований міністрові внутрішніх справ. Регіональних підрозділів департамент не має – лише кілька десятків посад у центральному апараті [5].

Останнім часом особлива увага приділяється відносно новим видам правопорушень – що вчиняються у сфері цінних паперів [6, С. 20.], з використанням телекомунікаційних систем [7], у сфері грального бізнесу тощо.

Наприклад, у ході документування правопорушень, пов'язаних з наданням послуг у сфері грального бізнесу, лише за січень-лютий 2011 р. регіональними підрозділами складено 72 адміністративні протоколи. За викритими правопорушеннями вилучено 440 одиниць комп'ютерної техніки. Уже цього року до суду направлено 46 матеріалів, з яких розглянуто десять протоколів [8].

Потребує уваги й міжнародна протиправна діяльність, адже протидія транснаціональним правопорушенням неможлива без взаємодії правоохоронців різних країн та міжнародних організацій [9]. Цього питання, зокрема, стосується Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 "Про Національне центральне бюро Інтерполу" [10].

Висновок. Таким чином, нами з'ясовано, що основними структурами, які у системі МВС України здійснюють контроль за господарською та підприємницькою діяльністю з використанням адміністративно-правового механізму виступають Державна служба боротьби з економічною злочинністю (з регіональними органами) та Департамент фінансової та економічної безпеки МВС України. Крім того, за результатами проведеного нами аналізу можна дати визначення органів внутрішніх справ, що здійснюють адміністративно-правовий контроль у сфері господарської і підприємницької діяльності – це сукупність спеціально визначених нормативно-правовими актами центральних та регіональних органів, що належать до структури МВС України, до завдань яких відноситься попередження, виявлення і розкриття правопорушень, що вчиняються суб'єктами господарської й підприємницької діяльності.

Література

1. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 № 565-ХІІ // *Голос України* від 04.01.1991.
2. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України / [Лукомський В.С., Ковальський В.С., Захарова О.С., Білоус В.Т. та ін.]; за ред. В.Т. Маляренко. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.
3. Судові та правоохоронні органи України / [А.О. Галай, С.Г. Стеценко, С.М. Тимченко, О.Ф. Штанько]. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. – 208 с.
4. Структура Департаменту Державної служби боротьби з економічною злочинністю: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/545295>.
5. Ю. Котнюк. Для чого потрібен новий департамент у МВС? / Котнюк Ю.Л. // "Демократична Україна". – 2011. – № 024 (23863).

6. Андрущенко І.Г. *Державний контроль діяльності учасників фондового ринку України (організаційно-правовий аспект): автореф. ... дис.. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Андрущенко Ігор Григорович. – К.: 2004. – 20 с.*
7. Литвинов М. *Аналіз діяльності оперативних підрозділів ДСБЕЗ МВС України по боротьбі зі злочинами у сфері високих (інформаційних) технологій [Електронний ресурс] / М. Литвинов. // Режим доступу: <http://www.crime-research.ru/articles/Litvinov0104>.*
8. *За два місяці міліція викрила понад 450 фактів протиправної діяльності гральних закладів. ДЗГ МВС України [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://cripo.com.ua/print.php?sect_id=10&aid=111360*
9. Чміленко О. *"Міжнародне співробітництво ОВС у боротьбі з транснаціональною злочинністю" / Чміленко О. [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://www.naiaiu.kiev.ua/tslc/index.php?razdel=news&page=070410_0*
10. *Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 // [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=220-93-%EF>.*

УДК 342.922

П.Р. Сенік

Львівський державний університет внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО РЕФЕРЕНДУМ

В статті розкриваються особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства про референдум. Розглядаються підстави адміністративної відповідальності за порушення законодавства про референдум.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, референдум, виборче законодавство, порушення норм.

В статье раскрываются особенности административной ответственности за нарушение законодательства о референдуме. Рассматриваются основания административной ответственности за нарушение законодательства о референдуме.

Ключевые слова: административная ответственность, референдум, избирательное законодательство, нарушение норм.

In the article the features of administrative responsibility open up for violation of legislation about a referendum. The grounds of administrative responsibility are examined for violation of legislation about a referendum.

Keywords: administrative responsibility, referendum, electoral legislation, violation of norms.

Постановка проблеми. У комплексі прав і свобод громадян України, закріплених у Конституції України, особлива роль належить праву громадян брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Досвід проведення виборчих кампаній та референдумів, які відбувалися за роки незалежності України, висвітлив проблему необхідності підвищення правового захисту учасників виборчого процесу і референдумів. При цьому актуальними є питання щодо підвищення адміністративно-правового аспекту захисту не лише виборців, а й інших учасників виборчого процесу і референдумів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним теоретичним аспектам забезпечення правового захисту громадян присвятили свої дослідження ряд відомих в Україні науковців, зокрема, В.Б. Авер'янов, М.В. Афанасьєва, І.Л. Бородін, Є.В. Додін, С.В. Кальченко, М.І. Козюбра, М.Й. Корнієнко, В.В. Кравченко, С.В. Лінецький, М.І. Мельник, Ю.О.М. Пасенюк, А.М. Ришелюк, П.М. Рабінович, О.І. Остапенко та інші. Дані питання відображені також і у працях багатьох російських вчених: Д.М. Бахраха, Н.О. Богданової, О.О. Лукашева, Л. Б. Тиунова, Ю.С. Рябова, В.Д. Сорокіна Б.Ю. Тихонова та інших.

Метою статті є висвітлення питань адміністративної відповідальності за порушення законодавства про референдум.